

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. oktobra 1878.

Obsseg: Razglasi c. k. kmetijske družbe Kranjske. — Razmere pašnikov v Bohinji. (Konec.) — Kmetijske črtice iz Rumunije. (Dalje.) — Deželna kmetijska šola v Gorici. — Tržno poročilo iz Trsta 10. oktobra 1878. — Učiteljski zbori v Ljubljani. — Jezikoslovni razgovor. (Kon.) — Slovensko književstvo. — Pogled v dežele Evropske Turčije. (Kon.) — Obravnave iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Razglasi c. k. kmetijske družbe Kranjske.**Razglas****Kranjskim živinorejcem o prodaji goved.**

C. k. kmetijska družba Kranjska bode 4. dne prihodnjega meseca novembra, to je, v ponedeljek po vseh Svetih, dopoldne ob 9. uri v Kranji po očitni dražbi prodajala iz državne subvencije nakupljenih kakih 10 do 12 juncev (bikov) Belanskega in Pincgavskega (rudečega) plemena.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se prodá tistemu, kdor največ za njo dá, proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti za pleme obdrži, zato se k tej dražbi pripuščajo samo Kranjski živinorejci.

Kdor tedaj tako živino kupi, je ne sme skozi dve leti iz svojih rok dati, če ni poprej podpisanega odbora o tem dovoljenja prosil in ga tudi dobil. Kdor bi se zoper to zavezo pregrešil, mora družbi kmetijski povrniti še toliko denarja, za kolikor je on živino cenejše kupil, kakor je družba kmetijska za njo dala. Tudi mora nemudoma naznaniti podpisanemu odboru, če mu je kupljena živina kakor koli poginila, da družba vé, koliko subvencijske živine je in kje je za pleme v deželi naši izpostavljena.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 18. oktobra 1878.

Razglas**o državni podpori za sirarske družbe.**

Slavno c. kr. ministerstvo kmetijstva je 600 gold. podpore dovolilo za prvo opravo sirarskim družbam, katere so se na novo ustanovile ali se ravno sedaj nameravajo ustanoviti.

To se naznanja takim družbam, katere so za popolno ustanovitev premalo zmožne, da vložijo svoje prošnje do 1. decembra t. l.

Tej prošnji za en delež gori imenovane podpore morajo priložiti osnovna pravila (štatute), kako so družbo ustanovile ali kako jo mislijo ustanoviti, poleg

tega pa dokazati, da se bo družba tudi v dobrem stanu obdržati mogla.

Take prošnje z imenovanimi prilogami se morajo predstojništvu kmetijske podružnice izročiti zato, da ono potrdi, kar je v prošnji rečenega, in potem prošnjo pošlje do gori imenovanega časa podpisanemu odboru.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 15. oktobra 1878.

Razpis**premij za zasadbo goljav z gozdnim drevjem.**

Sl. c. k. ministerstvo kmetijstva je družbi kmetijski Kranjski dalo 500 gold. državne podpore, katere naj razdeli v premijah po 20, 30, 40, 50 in 100 gld. takim kmetom ali pa občinam (soseskam), ki na goljavah (zapuščinem svetu) spodrejajo gozd, to je, da, ali po semenu ali pa po sadikah gozdnega drevja take goljave spremenijo v gozd (hosto), ki mora najmanj 2 hektara dobre 3 orale po stari meri skupaj ležečega sveta obseči.

Prošnje za dobitev tacih premij se morajo izročiti podpisanemu odboru letos do 1. decembra za že pogozdene goljave, pa v tem času (do 1. decembra) tudi vsako leto prihodnjih 6 let, če kmetje ali občine morejo dokazati, da so na poprejšnjih goljavah v teku teh 6 let zaredili gozd, tako zaraščen, da stanovitno ostane gozd.

V teh prošnjah morajo prošnjiki povedati: 1) svoje stanovanje, 2) v kateri davkovski občini leži v gozd obdelano zemljišče in katero številko ima v katastru, 3) koliko meri to zemljišče in kakošna je lega njegova na višini ali v nižavi, 4) s kakim lesom je zasajen in ali se je to storilo s setvijo semena ali zasajenjem mladega drevjiča in koliko starega, 5) kdaj, to je, katero leto se je izvršila ta zasadba, 6) koliko stroškov je lastniku prizadela. Vse to je treba razložiti v prošnjem pismu, da se razvidi, ali je bilo spodrejevanje gozda manj ali bolj težavno, zato se tudi za pogozdovanje goljav na Krasu premije dajo pred drugim, in z državno denarno pomočjo pogozdene goljave in pa lastnine velikih posestnikov ne dobijo premij.

Da ima družba kmetijska poročstvo za to, da je resnično, kar prošnik v svojem pismu navaja, mora to potrditi predstojnik dotične kmetijske podružnice in pa dotični župan.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 15. oktobra 1878.

Razpis premij

za zboljšane travnike in dobro gospodarstvo na planinah.

Sl. c. kr. ministerstvo kmetijstva je v ta dvojni namen družbi kmetijski podelilo 500 gold. državne podpore.

Take premije od 15 do 30 gold. morejo dobiti le kmetje, ki imajo manjša posestva, pa so zboljšali saj najmanj 2 hektara ali 3 orale skupaj ležečih travnikov (senožet) ali pa planin tako, kakor predpis ministerski veleva.

Kdor hoče premijo za zboljšano senožet dobiti, mora skazati, da je: 1) močvirni travnik na suho djal s tem, da je zabranil vodotoke na travnik, odvodilne grabne vrezal ali pa travnik drenažiral, 2) da je groblje ali grmovje s travnika odpravil, osat, mah in druge živini škodljive rastline zatrl, travnik v jeseni z ostro brano povlekel, 3) da je senožet pognojil z napoljanim mešanim ali drugim gnojem, cestnim blatom, pepelom itd., da je krtine razmetal, 4) da je napeljal gnojivne vode na senožet, če ta tako leži, da je namakanje mogoče.

Premijo za izgledno gospodarstvo na planinah dobi: 1) kdor je svet očedil groblja, gruša, grmovja in krivenčastega lesa, 2) je napravil dobre hleve za živino na planini, 3) je svinjsko pašo (pašo prešičev) ali popolnem odpravil ali jo vsaj na majhen okraj omejil, 4) je močvirni svet na suho dejal in pašo za živino zboljšal.

Prošnje za dobitve take premije se morajo zadnji čas izročiti do 20. novembra (do sv. Ošpete) podpisanemu glavnemu odboru družbe kmetijske tako, da v prošnjem pismu predstojnik dotične kmetijske podružnice in pa dotični župan potrdita resnico tega, kar se v prošnji reče o gori imenovanih pogojih.

Glavni odbor kmetijske družbe Kranjske
v Ljubljani 15. oktobra 1878.

Baron Karol Wurzbach.

Dr. Jan. Bleiweis.

Razmere pašnikov v Bohinji.

Popisal Tomaž Hitz, voditelj sirarskih družeb.

(Dalje in konec.)

Umno gozdarstvo se dá prav dobro združiti z umnim planinskim gospodarstvom. Tukaj pa, žalibog, tega ni. Vsako leto pride manj živine na planine; te napake krivo je pa to, da živini paše manjka, pa zakaj? — zato, ker se čedalje bolj gozd širi.

Tako, na pr., se nahajajo tukaj veliki prostori, ki so pred 20 ali 30 leti najboljša pašna bila, pa so zdaj gosti gozdi, ki so se sami po sebi zarastli. Podnebje, lega in zemlja: vse to je v Bohinji lesu jako ugodno; kjerkoli je majhen prostorček prazen in veter zaseje kako drevesno seme, kmalu vidiš drevesice za drevesicem rasti.

Na svojem vsakoletnem potovanju po planinah sem občudoval tukajšnje lepe gozde s toliko obilnim lesom, — nasproti pa sem miloval lačno in suho živino in ob-

žaloval še bolj uboge dohodke planinarstva. Nehoté se mi je vrivala misel, za kaj in odkodi so tu tako žalostne razmere planinarstva na veliko škodo kmetijstva in tukajšnjih prebivalcev? Če ni nikogar drugega, ki bi se potegnil za to, da se v okom pride takim žalostnim razmeram, morala bi država sama, to je, cesarske oblasti morale bi na noge stopiti, da se v pravo razmero spravi gozdarstvo s planinarstvom. Bohinj je deželica, katera živi in more le živeti od planinarstva in živinoreje; če je tedaj državi na tem ležeče, da ne pogine tukajšnje prebivalstvo, mora pač misliti na sredstva, kako se bi konec storil takim neugodnim razmeram.

In država to lahko stori brez skrbi, da bi poškodovala gozdarsko gospodarstvo, kajti zemlja je temu v Bohinji jako ugodna, če tudi bi se smela živina povsod pasti, le v mladem lesu ne.

Da si se tudi iskreno potezam za planšarstvo v Bohinji, moram vendar še enkrat ponavljati, da nočem škode delati umnemu gozdarstvu. Moje načelo je le to: naj se dá planinskemu gospodarstvu to, česar potrebuje živina za svojo hrano, da potem gospodarju oni dobiček donaja, ki ga sme od nje pričakovati. Kakor pa danes reči stojijo, je žalibog gotovo to, da Kranjska obrtnijska družba dobiček vleče, planinski gospodar pa škodo trpi, ker se paragrafi gozdne postave po gozdnih uradnikih njemu v kvar tolmačijo. Rad bi vendar vedel, ali ima država res kakošno korist od tega, da ena sama družba na svoj prid z gozdom špekulira, Bohinjci pa zaradi tega škodo trpijo, in ali bi ne bilo na večjo korist državi, ko bi pripomogla v to, da bi se mogli Bohinjci umnega planinarstva poprijeti. Ne prezreti se ne sme dalje tudi to, da od planinarstva živijo večidel vsi tukajšnji prebivalci, gozdarstvo pa je samo na prid Kranjski obrtnijski družbi. Zato bi bilo živo želeto, da bi modra postava odvrnila vse te napake, pod katerimi trpi Bohinjsko planinarstvo.

Škoda, da mi danes v „Novicah“ odmerjeni prostor ne pripušča obširno dokazati, kako v Švajci ravnajo, da umna živinoreja in planinsko gospodarstvo nikakor ni na poti gozdarstvu, gozdarstvo pa živinoreje in planšarstva ne moti. V Švajci niso le ondašnji kmetovalci, temuč tudi postavodajalci spoznali, da je umno planinarstvo glavna podlaga blagostanju Švajcarskih hribovcev in da se ne sme omejiti po gozdarstvu. Morebiti drugi pot povem kaj več o tem.

Na korist Bohinjskega planinarstva moram konečno*) izreči toplo željo, naj bi se tu nemudoma odstranile vse zapreke, katere so krive tega, da prizadeve domoljubnih mož, povzdigniti mlekarstvo in sirarstvo, nimajo še ti stega vspeha, ki bi ga sicer lahko imele na korist celega Bohinja.

Kmetijske črtice iz Rumunije.

Spisal Franc Schollmayer.

(Dalje.)

Kakor vse proti Donavi ležeče dežele največ dobička si morejo nakloniti iz živinoreje, tako tudi Rumunija; al žalibog, da živinoreja tukaj stoji na prav nizki stopinji. Stepna goveda, katerim pripada tudi Rumunska goveja živina, so popolnem podobna Muriškemu hribovskemu (sivemu) plemenu, pravilne telesne postave, prijazne glave s črnim smrčkom, s črnim nebom in črno zadnjico; edina njih napaka je ta, da imajo pobešen križ. Njih koža je rahla in spitati se dado lahko. V hoji je počasna, sicer pa jako trpežna

*) „Recept“ prinesemo drugi pot.